

เหตุจำเป็นอื่น ... ที่ศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้

จัดทำโดย นางสาวชราภรณ์ คงกลปี พนักงานคดีปกครองปฏิบัติการ

กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดให้การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นฟ้องภายในกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดี โดยการฟ้องคดีปกครองเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย จะต้องยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี การฟ้องคดีปกครองต่อศาลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามกฎหมายแล้ว ศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าคดีปกครองที่ยื่นฟ้องนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่น โดยศาลเห็นเองหรือคู่กรณีมีคำขอ ซึ่งในกรณีนี้ศาลจะรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ ส่วนกรณีใดบ้างที่จะถือว่าเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ศาลจะรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้นั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป ดังเช่นตัวอย่างคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๔๙/๒๕๕๓ ต่อไปนี้

ผู้ฟ้องคดีได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดี (กรมป่าไม้) ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดพื้นที่ให้ส่วนราชการหรือองค์กรของรัฐเข้าใช้ประโยชน์ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ฉบับที่ ๖/๒๕๓๔ ลงวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๓๔ อนุญาตให้กองทัพบกเข้าใช้ประโยชน์ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาปางก่อและป่าวังชมพูในท้องที่ตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และกิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว จึงขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการตามมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีพิจารณาย้ายค่าทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีตามที่เห็นสมควร

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ และถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่มีการออกประกาศของผู้ถูกฟ้องคดี แต่เมื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ จึงพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ว่า กรณีพิพาทเห็นควรให้ดำเนินการตรวจสอบว่าได้มีการดำเนินการตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ไปแล้วหรือไม่ อย่างไร และหากมีการดำเนินการแล้ว ราษฎรได้มีการดำเนินการต่อเนื่องประการใด

หรือไม่ จำนวนที่ราย ราษฎรที่ยื่นคำร้องกล่าวอ้างสิทธิหรือทำประโยชน์ก่อนการกำหนดเป็น ป่าสงวนแห่งชาติต้องเสียสิทธิหรือเสื่อมเสียประโยชน์จะต้องได้รับค่าทดแทนตามที่เห็นสมควร สำหรับราษฎรในพื้นที่ที่มีกรณีพิพาท หากมีการทำประโยชน์ก่อนการประกาศให้กองทัพบก เข้าใช้ประโยชน์จริง ควรได้รับค่าทดแทนจากกองทัพบกเฉพาะพื้นที่ที่จะใช้ประโยชน์และได้รับ ผลกระทบจริงตามที่เห็นสมควร จึงขอให้จังหวัดได้โปรดสั่งการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประสานงาน กับกองพลทหารม้าที่ ๑ เพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งจากหนังสือดังกล่าวประกอบกับการเรียกร้องสิทธิ อย่างต่อเนื่องของราษฎรที่ถูกบุกรุกที่ดินพิพาทต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์เห็นได้ว่า โดยวิสัยของวิญญูชนก็ควรคอยต่อไปโดยคาดหวังว่าเรื่องที่ร้องขอจะได้มีการดำเนินการเสร็จสิ้น ไปได้ และเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องคดีจะดำเนินการให้โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องเป็นคดี ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ดำเนินการ ฟ้องร้องจนล่วงเลยกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดี ซึ่งหากกรณีเป็นดังที่ผู้ฟ้องคดี กล่าวอ้างจริง การดำเนินการของหน่วยงานทางปกครองย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ ไปในทางที่ไม่สมควร จึงควรจะต้องได้รับการตรวจสอบและแก้ไข ไม่ควรจะถูกละเว้นเพียงเพราะ เงื่อนไขของการฟ้องคดีในเรื่องของระยะเวลาในการฟ้องคดี โดยเฉพาะคดีนี้ การที่ผู้ฟ้องคดีนำคดี มาฟ้องเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา หาได้ทำให้วัตถุประสงค์ของการกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดี ซึ่งต้องการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมและราชการต้องเสียไป ในทางตรงกันข้าม การที่องค์กรตุลาการเข้าไปตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองกลับเป็นผลดีที่จะทำให้เกิด ระบบการบริหารราชการแผ่นดินที่ดีเกิดขึ้น จึงสมควรที่ศาลปกครองจะได้เข้าไปตรวจสอบว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นหรือไม่ กรณีมีเหตุจำเป็นอื่นที่รับไว้พิจารณาได้ ตามมาตรา ๕๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

จากคดีดังกล่าวข้างต้นศาลปกครองได้วางหลักในเรื่องเหตุจำเป็นอื่นที่ศาล จะรับคำฟ้องไว้พิจารณาว่าหากฝ่ายปกครองได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแก้ไขเยียวยา ให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่และโดยวิญญูชนทั่วไปก็พึงคาดหมายได้ว่าจะได้รับ การแก้ไขเยียวยา ประกอบกับผู้ที่ได้รับผลกระทบก็ได้มีการเรียกร้องสิทธิของตนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง การตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองจะทำให้เกิดผลดีต่อระบบบริหารราชการแผ่นดิน กรณีถือเป็นเหตุจำเป็นอื่นตามมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒